

فهرست مطالب

۱	فصل اول: کلیات تحقیق
۲	مقدمه
۳	۱-۱-عنوان تحقیق
۳	۱-۲-بیان مسئله
۵	۱-۳-اهمیت و ضرورت تحقیق
۶	۱-۴-اهداف تحقیق
۶	۱-۵-سوالات تحقیق
۷	۱-۶-تعاریف و اژگان کلیدی تحقیق
۹	خلاصه
۱۰	فصل دوم: ادبیات و پیشینه تحقیق
۱۱	مقدمه
۱۲	۱-۲-مفهوم شناسی
۱۲	۱-۱-۲-مفهوم مال
۱۳	۱-۲-۲-مفهوم ایده
۱۴	۱-۲-۳-مفهوم مالکیت
۱۴	۱-۲-۴-مفهوم مالکیت صنعتی
۱۵	۱-۲-۲-تاریخچه حقوق مالکیت صنعتی در ایران
۱۶	۱-۲-۲-۱-روند الحاق ایران به معاهدات و کنوانسیونهای بین المللی در زمینه مالکیت صنعتی

- ۲-۲-۲-سال نمای حقوق مالکیت صنعتی ایران ۱۷
- ۲-۳-تاریخچه مالکیت صنعتی در اسناد بین المللی ۱۸
- ۲-۳-۱-موافقت نامه ترپس ۱۹
- ۲-۴-انواع حقوق مالکیت صنعتی ۲۱
- ۲-۴-۱-حق اختراع ۲۲
- ۲-۴-۱-۱-تقاضای ثبت اختراع ۲۳
- ۲-۴-۱-۲-ثبت تغییرات راجع به اختراع ۲۴
- ۲-۴-۱-۳-اعتراض به ثبت اختراع ۲۴
- ۲-۴-۲-علامت تجارتي ۲۵
- ۲-۴-۲-۱-خصوصیات علامت تجارتي ۲۵
- ۲-۴-۲-۲-ثبت علامت تجارتي ۲۶
- ۲-۴-۲-۳-کارکرد علامت تجارتي ۲۶
- ۲-۴-۲-۴-مدت اعتبار قانونی علائم تجاری ثبت شده ۲۷
- ۲-۴-۲-۵-علائم تجاری قابل ثبت ۲۷
- ۲-۴-۲-۶-علائم تجاری غیر قابل ثبت ۲۸
- ۲-۴-۲-۷-اعتراض به ثبت علامت تجارتي ۲۹
- ۲-۴-۳-نام تجارتي ۳۰
- ۲-۴-۴-طرحها و مدل‌های صنعتی ۳۱
- ۲-۴-۵-حق امتیاز بهره ی مالکانه ۳۱
- ۲-۴-۶-مدارهای یک پارچه ۳۲

۳۲	۲-۴-۷- اسرار تجاری
۳۲	۲-۴-۸- نشانه‌های مبدأ جغرافیایی
۳۴	۲-۴-۸-۱- مفهوم نشانه جغرافیایی عام
۳۴	۲-۵- نظریات پیرامون حمایت از ایده
۳۴	۲-۵-۱- دیدگاه مخالفان حمایت از ایده
۳۵	۲-۵-۲- دیدگاه موافقان حمایت از ایده
۳۷	۲-۵- بررسی تحقیقات انجام شده پیرامون موضوع تحقیق
۴۱	فصل سوم: روش شناسی تحقیق
۴۲	مقدمه
۴۲	۳-۱- روش تحقیق
۴۳	۳-۲- فرآیند تحقیق
۴۴	۳-۳- روش‌های گردآوری اطلاعات
۴۴	۳-۴- روش‌ها و ابزار تجزیه و تحلیل اطلاعات
۴۵	فصل چهارم: یافته‌های تحقیق
۴۶	مقدمه
۴۶	۴-۱- حمایت‌های انجام شده در رابطه با اختراعات در حقوق ایران
۴۸	۴-۲- حمایت‌ها از نقض محرمانگی اسرار تجاری در بستر مبادلات الکترونیکی
۵۰	۴-۲-۱- حمایت‌های انجام شده در رابطه با اسرار تجاری

۵۱ ۴-۲-۱-۱-اسرار تجاری در فضای واقعی
۵۳ ۲-۲-۱-۲-اسرار تجاری در فضای مجازی
۵۴ ۴-۳-حمایت های مرتبط با علائم تجاری
۵۴ ۴-۳-۱-دلایل حمایت از علائم تجاری و حقوق ناشی از آن
۵۵ ۴-۳-۲-حمایت های حقوقی از علائم تجاری در ایران
۵۸ ۴-۴-حمایت های مرتبط با نشان جغرافیایی
۵۹ ۴-۴-۱-تفاوت بین نشانه‌های جغرافیایی و علامت تجاری
۵۹ ۴-۴-۲-چگونگی حمایت از نشان جغرافیایی
۵۹ ۴-۴-۳-چگونگی حمایت از نشانه‌های جغرافیایی در سطح بین المللی
۶۰ ۴-۴-۴-نقش وایپو در حمایت از نشانه های جغرافیایی
۶۰ ۴-۴-۵-حمایت از نشان جغرافیایی در ایران
۶۰ ۴-۴-۱-ویژگی لازم جهت نشان جغرافیایی در ایران
۶۱ ۴-۵-اقدامات تأمینی و ضمانت اجرای مدنی حقوق مالکیت صنعتی
۶۱ ۴-۶-۱-نظام دستور موقت در حقوق مالکیت صنعتی ایران
۶۲ ۴-۶-۱-۱-انجام عمل یا منع از انجام عمل
۶۳ ۴-۶-۱-۲-توقیف محصولات ناقض حقوق فکری
۶۵ ۴-۶-۱-۳-توقیف محصولات مخالف حقوق فکری
۶۷ ۴-۶-۱-۴-نتایج پیرامون دستور موقت در حقوق مالکیت صنعتی
۶۸ ۴-۶-۲-جلوگیری از ادامه نقض (نقض در حال ارتکاب)
۶۹ ۴-۶-۲-۱-جبران خسارت

۷۳	فصل پنجم: نتیجه گیری و پیشنهادات
۷۴	نتیجه گیری
۷۸	پیشنهادات
۸۱	پیوست ها
۸۲	پیوست ۱: قانون ثبت طرحهای صنعتی
۱۰۷	پیوست ۲: طبقه بندی بین المللی (لوکارنو)
۱۰۸	پیوست ۳: قانون ثبت علائم تجاری
۱۱۳	پیوست ۴: آیین نامه اجرایی ثبت علائم تجاری
۱۳۵	پیوست ۵: طبقه بندی بین المللی علائم صنعتی و تجاری
۱۴۰	پیوست ۶: قانون ثبت نشان جغرافیایی
۱۴۶	پیوست ۷: آیین نامه اجرایی ثبت نشان جغرافیایی
۱۵۷	پیوست ۸: آمار طرح های صنعتی
۱۶۴	منابع

چکیده

مالکیت صنعتی شاخه بسیار مهمی از حقوق مالکیت فکری است که بر خلاف مالکیت ادبی و هنری خود به خود و به دنبال پیدایش اثر به وجود نمی آید بلکه باید در پی طرح تقاضای ثبت صاحب اثر مقامات عمومی آن را اعطا کنند. مالکیت صنعتی مواردی همچون اختراعات علائم تجاری طرحهای صنعتی اسرار ساخت رقابت غیر منصفانه و علائم مبدا را در برمی گیرد. این حقوق در قانون ما، با عنوان قانون ثبت علائم و اختراعات مطرح شده و در سطح بین‌المللی نیز با تصویب کنوانسیونها و موافقتنامه‌های مختلف بین کشورها مورد توجه قرار گرفته است. از آن جایی که رشد روز افزون و مبادله‌ی اطلاعات موجب ایجاد رقابت در امر اختراعات و اکتشافات و توسعه‌ی فن‌آوری در امور تجاری و صنعتی گردیده و از سوی دیگر کشور ما به عنوان یک کشور در حال توسعه با همت و تلاش جوانان برومند و دانشمند خویش، در عرصه‌ی پژوهش و تحقیقات دست‌آوردهای مهمی داشته، لذا آشنایی اجمالی با قوانین و مقررات مربوط به این حقوق و اقدامات انجام شده در این باره بیش از پیش احساس می‌شود. مالکیت تجاری و صنعتی با تکیه بر موضوع آن، شاخه‌ای از حقوق است که به حقوق غیر مادی (معنوی) پرداخته و در بهره‌گیری از این موارد به اعطای انحصاری می‌پردازد و با توجه به ماهیت، حقوق مالکیت صنعتی عبارت است از یک شکل از مالکیت سازماندهی شده توسط دولت که مربوط به دانش و اطلاعات برای ساخت یک پدیده می‌باشد. مالکیت صنعتی و تجاری نیز دارای اقسام مختلفی است که برخی از آن‌ها در ایران به رسمیت شناخته شده و برخی دیگر در قوانین ما جایگاهی ندارند. در قوانین کشور ما برخی از انواع حقوق مالکیت صنعتی و تجاری مورد توجه قرار نگرفته که لازم است مقرراتی برای آن وضع شود. با توجه به توسعه و تعاملات روزافزون تجاری بازرگانی بین کشورها، شایسته است مسئولین اجرایی و قانون گذار ایران با وضع قوانین و مقررات مورد نیاز این حقوق را در کشور جاری و ساری و به رسمیت بشناسند. رمز موفقیت در شبکه‌ی مبادلات جهانی مستلزم آشنایی با مفاهیم، کارکردها و قواعد حقوقی و بازرگانی حاکم بر آن است. بنگاههای اقتصادی ایران می‌بایست با چنین مفاهیم و تحولات آن آشنا شوند و توانمندی لازم را برای به کارگیری ابزارهای نوین در خود ایجاد کنند.

واژگان کلیدی

حقوق، مالکیت صنعتی، مالکیت فکری، مالکیت معنوی، ایده، اختراع

فصل اول: کلیات تحقیق

مقدمه

با نگاهی گذرا به آنچه در عرصه اقتصاد و سیاست می گذرد، می توان بدرستی به این نکته نائل آمد که یکی از موضوعاتی که مشخصا در بستر و کانون توجه کشورهای جهان قرار گرفته است مقوله جهانی شدن، به خصوص در عرصه تجارت و اقتصاد است. یکی از بازیگران اصلی این فرآیند (جهانی شدن)، شرکت ها و موسساتی هستند که می اندیشند با رقابت، همدیگر را مغلوب ساخته و سود بیشتری را در بستر مبادلات تجارت جهانی به خود اختصاص دهند. از یک سو سعی می شود که با تمسک به اختراعات و دستاوردهای نوین، محصولات و فرآورده های خویش را بهبود بخشند و تمام تلاش خویش را برای ترویج نام و علاوئم تجاری خویش به کار می بندند. و از سوی دیگر از تولید عرضه و واردات کالاهای متقلبانه ای که براساس آن فرمول، علامت تجاری و یا نشانه جغرافیایی تولید گشته اند ممانعت به عمل آورند. واضح است که تحقق این اهداف بدون حقوق مالکیت صنعتی میسر نخواهد بود. به همین جهت یکی از مبانی اساسی برای تشکیل سازمان تجارت جهانی چالش های مربوط به حقوق مالکیت فکری و بخصوص حقوق مالکیت صنعتی بوده است. حقوق مالکیت صنعتی ناظر بر حقوقی است که بهره برداری مادی و معنوی صاحب حق را از آثار فکری که در زمینه تجاری و صنعتی آفریده است، ممکن می سازد. در دنیای کنونی به همان میزان که سهم کالاهای مشمول حقوق مالکیت صنعتی در مبادلات تجاری فزونی یافته، خطر تعدی نسبت به این حقوق نیز افزایش پیدا کرده است، به بیان دیگر همانگونه که حمایت و متعاقب آن پیشرفت حقوق مالکیت صنعتی در هر جامعه ای نقش بی بدیلی در توسعه و پیشرفت اقتصادی، صنعتی، و تجاری دارد، نادیده گرفتن این حقوق نیز آثار زیانباری بر پیکره آن جامعه به جای خواهد گذاشت برای مثال تولید کننده کالایی با کیفیت پائین با نقض یک علامت تجاری شناخته شده و مرغوب، ضمن محروم نمودن جامعه از استفاده از آن کالای مرغوب، موجبات عدم رغبت آن تولید کننده را به ادامه فعالیت را نیز فراهم می آورد (اصلائی، ۱۳۸۱). به همین جهت نظام های حقوقی مختلف همواره در پی طریقی برای حمایت از حقوق مالکیت صنعتی بوده اند. در این پژوهش نیز به بررسی پیرامون همین موضوع پرداخته شده است.

۱-۱- عنوان تحقیق

حمایت از حقوق مالکیت صنعتی در ایران

۱-۲- بیان مسئله

در جهان معاصر و دنیای کنونی آنچه به عنوان سلاحی برنده و ابزاری کوبنده می‌تواند معیاری جهت توانائی و یا ناتوانی انسانها محسوب گردد صرفاً میزان استفاده از نیروی اندیشه و هنر برخوردار از خلاقیت‌های فکری است. کمک گرفتن از این نیروی فطری و بها دادن به آثار اندیشه نشانه رشد یک ملت و علامت بلوغ یک نسل محسوب می‌شود. بی جهت نیست که جوامع برخوردار از اندیشه‌های خلاق با چنان سرعتی به جلو می‌روند که فاصله آنها از جوامع فاقد اندیشه خلاق با اعداد نجومی نیز قابل محاسبه نیست. آنچه بدیهی است خلاقیت اندیشه در نهاد همه انسانها نهفته است و هنر آن است که بتوان این گوهر گرانبها را فعلیت بخشید و مورد بهره‌برداری قرار داد. نظام‌های حاکم بر جوامع بشری در استخراج و پرورش نیروی اندیشه وظیفه‌ای مهم دارند و می‌توانند به طرق مختلف از جمله تدوین ضوابط مناسب و ایجاد روش‌های حمایتی به این هدف برسند. سرعت پیشرفت علوم بشری که در سایه اندیشه خلاق انسان معاصر صورت می‌گیرد سبب شده تا دولت مردان به فکر نگهداری از حقوق منتسب به این خلاقیت‌ها بیفتند و از طریق وضع قوانین ملی و فراملی موجبات حفاظت از تزییع حقوق فکری صاحبان اندیشه و مبتکران و نوآوران جامعه بشری را فراهم سازند و تمهیداتی به کار برند تا این غنی‌ترین منابع جوشش فرهنگ ملی و سرمایه‌های معنوی را حراست نمایند و نهایتاً از سوء استفاده‌های عناصری که در صدد هستند بدون زحمت و تلاش، ثمره سال‌ها کوشش جانفرسای دانشمندان و متفکران به یغما برند، جلوگیری کنند. از حدود نیم قرن پیش دامنه سوء استفاده از محصول تلاش‌های طاقت‌فرسای اندیشمندان و متفکرین به صور مختلف وسعت یافته است. و لذا دولت‌ها و نظام‌های حاکم بر جوامع پیشرفته در صدد برآمده‌اند تا کوشش‌های موثری را به منظور حمایت از آثار گرانبهای اندیشه به عمل آورند و در سطوح ملی و بین‌المللی نیز موجبات رشد استعدادها و تشویق مخترعین و ارباب ذوق و هنر را فراهم نمایند و از تزییع حقوق آنان جلوگیری کنند و قدم‌های موثری نیز در این راه برداشته‌اند یکی از این قدم‌ها تصویب قوانین مربوط به حقوق مالکیت صنعتی می‌باشد.

حقوق مالکیت صنعتی، حقوقی است که به طور عمده به دلیل توسعه صنعت و تجارت و در نتیجه سعی و ابتکار و کوشش صاحبان صنایع و مخترعان حاصل می‌شود. حقوق مالکیت صنعتی به دو بخش اصلی، حقوق اخلاقی (معنوی) و حقوق مادی تقسیم می‌شود. نمونه حق اخلاقی، حق ثبت و ضبط نام مخترع به همراه اختراعش

است. بدین معنی که اثر به وجود آمده همیشه همراه نام اوست و جامعه او را مخترع یا مبتکر می داند. این حق غیرقابل انتقال و دائمی است. حق مادی نیز بدین معنی است که مخترع به طور انحصاری حق بهره وری مادی از اختراع، نام و علامت تجاری و ... را دارد. ویژگی حقوق مادی، قابلیت انتقال و موقت بودن است؛ مثلاً دارنده امتیاز اختراع می تواند اجازه بهره برداری از اختراع را به دیگران واگذار نماید یا اجازه دهد که دیگران به نام شرکت او کالا تولید و عرضه کنند (صالحی، ۱۳۹۱).

چون موضوعات صنعتی و تجارتي و اختراعی تقریباً در تمام کشورهای صنعتی یکسان است قوانینی که در زمینه حمایت آثار مالکیت صنعتی وضع شده است همه تقریباً متحدالمضمون و یکنواخت می باشد باستثنای کشورهایی که در آنها اساس مالکیت خصوصی به اشتراکی و ملی، تغییر ماهیت داده است در این گونه کشورها، مقررات مخصوصی برای حقوق مالکیت صنعتی وضع شده است بطوریکه زمینه تشویق دانشمندان و مخترعان فراهم و حقوق مالکیت آنان حفظ می شود. در ایران نیز، حقوق مالکیت صنعتی عمری طولانی تر نسبت به مالکیت ادبی و هنری دارد. اولین قانون در این مورد مربوط به ثبت علائم تجاری و صنعتی در سال ۱۳۰۴ می باشد. این قانون با تصویب قانون ثبت علائم و اختراعات در سال ۱۳۱۰ نسخ شد و در سال ۱۳۳۷ و همزمان با الحاق ایران به کنوانسیون حمایت از مالکیت صنعتی (قرارداد پاریس)، با اصلاحیه جدید تجدید حیات یافت. این قوانین از قوانین موجود در زمینه مالکیت های ادبی و هنری کامل تر بوده و کمتر جای ابهام و مجادله دارد و رویه های قضایی مربوط به آن هم غنی تر می باشد. در نهایت قانون ثبت اختراعات، طرح های صنعتی و علائم تجاری مصوب ۱۳۸۶ به منصفه ظهور رسید که در خلال مباحث ارائه شده از آن استفاده شده است. از جنبه بین المللی نیز کنوانسیون پاریس شامل کلیه موضوعات مالکیت صنعتی از جمله اختراعات، علائم تجاری، طرح های صنعتی، نام های تجاری که تحت آن یک فعالیت صنعتی و یا تجاری شکل می گیرد، خصایص جغرافیایی محصولات و سرانجام قواعد رقابت های تجاری است که ایران نیز عضو آن می باشد (صالحی، ۱۳۹۱).

بطور کلی بررسی حقوق ملی کشورها در زمینه حق مخترع، از نظر متن قوانین و رویه های مستقر آنها در این زمینه گویای آن است که تا آنجا که به ضوابط مربوط می شود همگی تقریباً مشابه هستند، ولی پیشرفت فناوری موجب بروز اشکال در تطبیق آن ضوابط بر موارد جزئی و مصادیق می شود. به همین جهت خیل بسیاری از موارد ادعایی از شمول حمایت قوانین حمایت از اختراعات خارج دانسته شده است. با توجه به مراتب فوق و نظر به اهمیت حقوق مالکیت فکری در امر توسعه پایدار، پایه ریزی یک نظام قوی و کارآمد برای حمایت از حقوق مالکیت فکری در سطح ملی و تسهیل روند ثبت آن در سطح بی نالمللی امری کاملاً ضروری به نظر می رسد.

عدم حمایت کافی از اختراع و نوآوری در حوزه های مختلف و نبودن بستر و امنیت حقوقی لازم برای تضمین حقوق مخترعان و نوآوران و تجار و تولیدکنندگان و همچنین فقدان ساز و کار درآمد مؤثر برای تحصیل ورقه اختراع و نوآوری در سطح ملی و بین المللی و صیانت از حقوق این اقشار موجب می شود که بسیاری از اختراعات و نوآوری ها کتمان و در اختیار جوامع گذاشته نشود یا در کشورهایی که از آن حمایت می شود، عرضه گردد. این امر در درازمدت می تواند پیامدهای منفی زیادی از جمله محروم شدن کشور و افراد آن از نتیجه ابتکار و نوآوری، از بین رفتن روحیه جسارت در ابتکار و نوآوری در نخبگان جامعه، ایجاد مانع در پایه ریزی یک صنعت پیشرفته و استوار بر پایه های قوی، تنزل سطح کیفیت زندگی افراد جامعه، جلوگیری از رشد و توسعه واحدهای تجاری و اقتصادی کوچک و متوسط و بزرگ و عدم اشتیاق و رغبت به سرمایه گذاری خارجی و جلوگیری از انتقال فناوری برتر را به دنبال داشته باشد. اهمیت این موضوع از آنجا آشکار می گردد که امروزه یکی از عمده ترین حوزه های مناقشه انگیز میان کشورهای در حال توسعه و توسعه یافته مقوله حمایت یا عدم حمایت از حقوق مالکیت صنعتی است. از یک سو کشورهای توسعه یافته با این استدلال که مالکیت صنعتی باید وسیله ای برای تحقق توسعه باشد نه هدف، خواستار تعدیل گسترده حقوق مزبور و انحصارات ناشی از آن شده اند (حبیب، ۱۳۸۶).

در بین مشکلات مربوط به نظام حقوقی و قضایی، دو مشکل کلیدی تر است:

نخست: عدم برخورد جدی با کپی برداری از آثار و سپس کهنگی و وجود نواقص در قوانین موجود. در گروه مسایل و مشکلات مدیریتی و اقتصادی چهار مصداق مهم تر می باشند: ۱- عدم اعتقاد جدی مسئولان کشور به حقوق مالکیت صنعتی ۲- فقدان سازو کارهای مشاوره ای برای مخترعان و نویسندگان و صنعتگران ۳- فقدان نظام مدیریت دارایی های فکری در کشور ۴- ضعف ارتباط نظام مند مراکز ذی ربط و فقدان یک سیستم هماهنگ کننده در سطح کلان. و دوم: فقدان فرهنگ سازی در داخل کشور و کم توجهی مسئولین و مردم به اثرات تخریبی و غیر ملموس عدم رعایت قوانین مالکیت فکری از جمله مشکلاتی است که باعث شده است در این تحقیق به موضوع حمایت از حقوق مالکیت صنعتی در ایران پرداخته شود.

۱-۳- اهمیت و ضرورت تحقیق

امروزه نقش مهم حقوق مالکیت صنعتی در تجارت بین الملل، تجارت الکترونیک، سرمایه گذاری و روابط اقتصادی رو به رشد بر کسی پوشیده نیست. به طو رکلی نظام حقوق مالکیت صنعتی به عنوان یکی از مسائل بنیادین سیاست نوین اقتصادی در سطح ملی و بستر و ابزاری مهم برای توسعه پایدار برای کشورهای در حال